

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου «Ρύθμιση σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας, θρησκευτικές ενώσεις και κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Α' Επί της αρχής

Το ΚΚΕ επανακαταθέτει την πρόταση νόμου για το διαχωρισμό της εκκλησίας από το Κράτος, που στις σημερινές συνθήκες γίνεται ακόμα περισσότερο αναγκαία.

1. Ο διαχωρισμός της εκκλησίας από το κράτος αποτελεί πάγιο δημοκρατικό αίτημα. Αποτελεί ώριμη ανάγκη που εκπορεύεται, πρώτα απ' όλα, από την ανάγκη της πλήρους κατοχύρωσης της ελευθερίας συνείδησης (στο πλαίσιο αυτό και της ελευθερίας θρησκευτικής συνείδησης), της ισότιμης μεταχείρισης όλων ανεξάρτητα από τα πιστεύω του και της απαλλαγής από έναν πρόσθετο μηχανισμό ιδεολογικής χειραγώγησης. Προκύπτει ακόμη από την πεποίθηση ότι δεν πρέπει η θρησκευτική πίστη να διασφαλίζεται δια της επιβολής. Επιπρόσθετα να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία, ιδιαίτερα μέσω της έλευσης μεγάλου αριθμού μεταναστών, παρουσιάζει μια ποικιλία θρησκευτικών και πολιτιστικών αντιλήψεων.

Είναι προς το συμφέρον του λαού, και των ίδιων των θρησκευόμενων, του ίδιου του λαϊκού κλήρου, να αγωνιστούν για τον πλήρη διαχωρισμό εκκλησίας και κράτους.

Όπως είναι γνωστό στον ελληνικό λαό από τη μακρόχρονη εμπειρία του, το ΚΚΕ ουδέποτε διαχώρισε τους εργαζόμενους σε θρησκευόμενους και μη. Στάθηκε πάντοτε με απόλυτο σεβασμό στο θρησκευτικό συναίσθημα και στις παραδόσεις του λαού.

Στους αγώνες για βελτίωση της ζωής του λαού, για εθνική ανεξαρτησία, για δημοκρατία και κοινωνική πρόοδο, ενάντια στον ιμπεριαλισμό και στην εγχώρια ολιγαρχία, οι κομμουνιστές βρέθηκαν, βρίσκονται και θα βρίσκονται μαζί με τους εργαζόμενους και τους άνεργους ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές ή μη αντιλήψεις τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της εθνικής αντίστασης όπου ο λαϊκός κλήρος συμμετείχε μαζικά στον αγώνα μέσα από τις γραμμές του ΕΑΜ.

Η ιστορική εμπειρία του ελληνικού λαού, αλλά και άλλων λαών, αποδεικνύει ότι η διαπλοκή κράτους και εκκλησίας αποφέρει οφέλη και για τις δύο πλευρές. Το αστικό κράτος αξιοποιεί την επιρροή και τους μηχανισμούς της εκκλησίας για να διαιωνίζει την ιδεολογική και πολιτική κυριαρχία του και να καλλιεργεί τη συναίνεση της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων. Από την άλλη, η ηγεσία της εκκλησίας αξιοποιεί τη διαπλοκή για να συμμετέχει και να απολαμβάνει το δικό της μερίδιο στην οικονομική, πολιτική και ιδεολογική ισχύ της κρατικής εξουσίας.

Η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ έχουν επανειλημμένα απορρίψει το αίτημα του διαχωρισμού εκκλησίας – κράτους. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα δύο κόμματα αρνήθηκαν ακόμη και να συζητήσουν την πρόταση του ΚΚΕ κατά την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος, το οποίο πρότεινε να καταργηθεί το άρθρο 3 και να αναθεωρηθούν τα υπόλοιπα σχετικά.

Όποιες ρυθμίσεις υπήρξαν κατά το παρελθόν (π.χ. εισαγωγή και του πολιτικού γάμου ως ισόκυρου με το θρησκευτικό, μη αναγραφή του θρησκευόμενου στις νέες ταυτότητες) είχαν απολύτως αποσπασματικό χαρακτήρα, δεν εντάσσονταν σε μια γενικότερη πολιτική διαχωρισμού της εκκλησίας από το κράτος, υπηρετούσαν συχνά άλλες σκοπιμότητες.

Με βάση όλα τα παραπάνω, το ΚΚΕ προτείνει με την παρούσα πρόταση νόμου ένα ενιαίο σύνολο μέτρων που θα προωθήσουν το διαχωρισμό. Σημαντική ήταν η συμβολή των επεξεργασιών της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου τις οποίες το ΚΚΕ αξιοποίησε.

2. Η παρούσα πρόταση νόμου δεν περιλαμβάνει βέβαια ζητήματα που άπτονται του Συντάγματος καθώς γι' αυτό απαιτείται αναθεώρησή του. Το ΚΚΕ υποστηρίζει ότι το ίδιο το Σύνταγμα της χώρας οφείλει να προσαρμοστεί στην ανάγκη αυτή και να απαλείψει ή να τροποποιήσει τις σχετικές διατάξεις και αναφορές. Έτσι, πρέπει να καταργηθούν:

α. η εισαγωγική αναφορά του Συντάγματος «στο όνομα της Αγίας Τριάδας»,

β. το άρθρο 3 που ορίζει ότι κρατούσα θρησκεία είναι η ορθόδοξη,

γ. το άρθρο 14 παράγραφος 3 που επιτρέπει την κατάσχεση εντύπου με εισαγγελική εντολή για προσβολή της χριστιανικής και κάθε άλλης γνωστής θρησκείας,

δ. το άρθρο 16 παράγραφος 2 που αναγορεύει σε σκοπό της εκπαίδευσης την ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης,

ε. το άρθρο 18 παράγραφος 8 που ορίζει ότι δεν μπορούν να απαλλοτριωθούν αγροτικές εκτάσεις και περιουσία ορισμένων μονών και πατριαρχείων,

στ. Να τροποποιηθεί το άρθρο 33 παράγραφος 2 που ορίζει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατά την ανάληψη των καθηκόντων του, ορκίζεται στο όνομα της Αγίας Τριάδας,

ζ. Το ίδιο πρέπει να τροποποιηθεί το άρθρο 59 περί ορκωμοσίας βουλευτών έτσι ώστε οι βουλευτές να επικαλούνται τη συνείδησή τους χωρίς θρησκευτικό όρκο,

η. Είναι αναγκαία η αναθεώρηση του άρθρου 13 του Συντάγματος έτσι ώστε να κατοχυρώνει πλήρως την ελευθερία συνείδησης, δηλαδή το δικαίωμα του καθενός να πιστεύει σε οποιαδήποτε θρησκεία ή να είναι άθεος. Το κράτος δεν αναμιγνύεται στα ζητήματα αυτά που είναι αυστηρά προσωπική υπόθεση αλλά φροντίζει μόνο την τήρηση των νόμων.

Με την παρούσα πρόταση νόμου ωστόσο, αναμένοντας τη συνταγματική αναθεώρηση, αντιμετωπίζονται κατά βάση πολλά σημαντικά ζητήματα που αφορούν το διαχωρισμό της εκκλησίας από το κράτος.

3. Είναι προφανές ότι το μέγιστο ακανθώδες θέμα είναι εκείνο της εκκλησιαστικής παρουσίας για το οποίο βέβαια απαιτείται μια καλύτερη ουσιαστική, νομική και πολιτική προετοιμασία.

Σε κάθε περίπτωση το ΚΚΕ θεωρεί σημαντικό να εξασφαλιστεί η μισθοδοσία καθώς και συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης των κληρικών, ιδιαίτερα των κατώτερων βαθμίδων, του λεγόμενου δηλαδή λαϊκού κλήρου. Αυτό, προοπτικά μπορεί να γίνει και με ευθύνη της ίδιας της εκκλησίας με την προϋπόθεση βέβαια ότι η τελευταία θα έχει τα αναγκαία προς τούτο οικονομικά μέσα.

B' Επί των άρθρων

Το άρθρο 1 της πρότασης έχει έντονα διακηρυκτικό χαρακτήρα, κατοχυρώνοντας το απαραβίαστο της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 παρ. 1 Σ).

Διευκρινίζει ποιες είναι οι επί μέρους πτυχές της θρησκευτικής ελευθερίας. Μεταξύ αυτών, αναγνωρίζεται και η ελευθερία του να μην πιστεύει κάποιος σε οποιαδήποτε θρησκεία και να εκδηλώνει αυτή του την πεποίθηση.

Σε μια δεύτερη παράγραφο, το ίδιο άρθρο επιχειρεί να προσδιορίσει την υποχρέωση του κράτους, αφ' ενός μεν να σέβεται όλες τις θρησκευτικές κοινότητες και τους λειτουργούς τους και αφ' ετέρου να εξασφαλίζει την απαγόρευση κάθε είδους διακρίσεων σε βάρος των πολιτών, με βάση τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις. Ιδιαίτερη σημασία έχει η υποχρέωση του κράτους για εξασφάλιση της απόλαυσης και των κοινωνικών δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις του καθένα (πρόκειται για διατύπωση που που απουσιάζει από την σχετική απαρίθμηση του Συντάγματος).

Με το άρθρο 2 της πρότασης προβλέπεται ως θεσμικό πρότυπο για την οργάνωση και λειτουργία όλων ανεξαιρέτως των αυτοτελών θρησκευτικών κοινοτήτων - δηλαδή όσων αντιστοιχούν σε ξεχωριστά θρησκευόμενα - η «θρησκευτική ένωση», ως ιδιότυπο νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Προτείνεται, δηλαδή, για πρώτη φορά η θεσμοθέτηση ενός «θρησκευτικού νομικού προσώπου» ως μοναδικού φορέα της συλλογικής θρησκευτικής δράσης, με ταυτόχρονη αναγνώριση στα μέλη του της ελευθερίας να καθορίζουν κατά το δοκούν τα οργανωτικά τους ζητήματα. Για την απόκτηση της νομικής προσωπικότητας από τη θρησκευτική ένωση δεν απαιτείται προηγούμενη άδεια (η οποία, ακόμη και αν η χορήγησή της περιβαλλόταν από δικαστικές εγγυήσεις, θα αντέκειτο πιθανότητα στις εγγυήσεις της θρησκευτικής ελευθερίας) αλλά απλή εγγραφή σε ενιαίο δημόσιο βιβλίο που θα τηρείται για ολόκληρη τη χώρα στο Εφετείο Αθηνών, ύστερα από αίτηση είκοσι (20) τουλάχιστον ενδιαφερομένων. Η αίτηση εκδικάζεται κατά την εκούσια διαδικασία και, για να αποτραπούν πιθανές απόπειρες παραπλάνησης από επιτήδειους, προβλέπεται υποχρεωτική κοινοποίησή της στον Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος παρίσταται κατά τη συζήτηση. Για τη διάγνωση του θρησκευτικού χαρακτήρα και της αυτοτέλειας της ένωσης αναφέρονται ως ενδεικτικά κριτήρια η διάρκεια και η ύπαρξη συγκροτημένου θρησκευτικού δόγματος προσιτού σε κάθε ενδιαφερόμενο. Για την προστασία των πιστών αλλά και κάθε ενδιαφερόμενου γενικότερα, προβλέπεται ότι το καταστατικό της ένωσης κατατίθεται υποχρεωτικά στη Γραμματεία του Εφετείου Αθηνών, είναι προσιτό στον καθένα, και ότι καμιά διάταξη του δεν μπορεί να τροποποιηθεί ή να καταργηθεί με απόφαση της ένωσης που δεν περιβάλλεται τον τύπο της δημοσιότητας. Τέλος, σε ξεχωριστή παράγραφο ρυθμίζεται κατ' ανάλογο τρόπο και η διαγραφή των θρησκευτικών ενώσεων από το οικείο βιβλίο, η οποία δεν έχει ως συνέπεια την απαγόρευση της δράσης τους, αλλά μόνο την απώλεια της νομικής τους προσωπικότητας. Για την εφαρμογή των βασικών ρυθμίσεων του άρθρου, εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκδώσει κανονιστικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Το άρθρο 3 επαναλαμβάνει κατ' ουσία τις ισχύουσες και σήμερα φορολογικές απαλλαγές των θρησκευτικών κοινοτήτων, συμπεριλαμβάνοντας πλέον ρητά και τα εισοδήματα που αυτές πραγματοποιούν κατά την επιδίωξη των θρησκευτικών σκοπών τους. Από την απαλλαγή εξαιρούνται τα εισοδήματα που πραγματοποιούν οι θρησκευτικές ενώσεις από εμπορικές δραστηριότητες, από χρεόγραφα και από την εκμετάλλευση ακινήτων. Με την τελευταία αυτή ρύθμιση αντιμετωπίζεται με τρόπο σύμφωνο προς την αρχή της ισότητας ένα δυσεπίλυτο ζήτημα, η εκκρεμότητα του οποίου έχει ως γνωστόν προκαλέσει σοβαρές τριβές στο παρελθόν. Εν όψει της σημασίας των χορηγούμενων απαλλαγών, σε ξεχωριστή παράγραφο ορίζεται ότι θρησκευτικές ενώσεις δημοσιεύουν κάθε χρόνο τον ισολογισμό τους, μαζί με έκθεση (σε περίληψη) που συντάσσει, για την ειλικρίνεια και αριότητα του τελευταίου, ορκωτός ελεγκτής. Για τον καθορισμό ειδικού λογιστικού προτύπου των θρησκευτικών ενώσεων και τη ρύθμιση των λεπτομερειών για την εφαρμογή του άρθρου, εξουσιοδοτείται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να εκδώσει κανονιστικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.

Με το άρθρο 4, η Εκκλησία της Ελλάδος και τα εξαρτώμενα από αυτήν νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου (μητροπόλεις, ενορίες κ.ά.) μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Μέχρις ότου εγγραφεί στο ειδικό δημόσιο βιβλίο του Εφετείου Αθηνών και υπαχθεί στο προβλεπόμενο ενιαίο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, προβλέπεται ότι η οργάνωσή της θα εξακολουθήσει να διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του ψηφισθησόμενου νόμου, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν αρμοδιότητα σε όργανα της ελληνικής Πολιτείας και οι οποίες καταργούνται. Οι ρυθμίσεις αυτές, όπως ορίζεται, θα επέχουν θέση καταστατικού και θα εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται για την εσωτερική λειτουργία της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και των κάθε είδους νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου που εξαρτώνται από αυτήν. Η παράγραφος 2 του άρθρου 4 ορίζει ότι τα αυτά επίσης ισχύουν για την Εκκλησία της Κρήτης, τις Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο και τις ισραηλιτικές κοινότητες, που μετατρέπονται επίσης σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.

Με την παράγραφο 3 αντιμετωπίζεται το αναχρονιστικό καθεστώς που διέπει τις σχέσεις κράτους και μουσουλμανικής μειονότητας. Παύουν οι Μουφτήδες να ασκούν δικαιοδοτικές αρμοδιότητες και οι μουσουλμάνοι απευθύνονται για τις οικογενειακές διαφορές τους μόνο στην τακτική δικαιοσύνη. Οι μουσουλμάνοι θα επιλέγουν οι ίδιοι τον Μουφτή τους, ο οποίος δεν έχει, πλέον, λόγο να είναι δημόσιος υπάλληλος και πολύ περισσότερο δεν έχει λόγο η Μουφτεία να παραμένει δημόσια υπηρεσία. Τέλος, η παράγραφος 4 ορίζει ότι η εγγραφή της Εκκλησίας της Ελλάδος και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. του άρθρου αυτού στο ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του παρόντος νόμου, καθώς και η εν γένει υπαγωγή τους στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων του ίδιου άρθρου, θα γίνει με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου μέσα σε εύλογο χρόνο και πάντως, το αργότερο, έως την 31η Δεκεμβρίου 2010.

Το άρθρο 5 της πρότασης νόμου είναι αφιερωμένο στο ζήτημα της ανέγερσης ναών και κάθε είδους χώρων λατρείας όλων των θρησκειών και δογμάτων, με κατάργηση των σχετικών ρυθμίσεων της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου 1936 – οι οποίες εξακολουθούν να ισχύουν, παρά τις καταδικαστικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου- καθώς και του Γραφείου Ναοδομίας. Αντί των απαρχαιωμένων – και κραυγαλέα αντισυνταγματικών - ρυθμίσεων αυτών – οι οποίες, υπενθυμίζεται, εμπλέκουν τον επιχώριο ορθόδοξο μητροπολίτη στην ανέγερση ναού κάθε δόγματος - οι προτεινόμενες ορίζουν ότι την άδεια οικοδομής (καθώς και την αναθεώρησή της) εκδίδει η αρμόδια πολεοδομία, ύστερα από γνώμη της ΕΠ.Α.Ε. και, προκειμένου περί θρησκευτικών μνημείων, του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων. Ισχύουν κατ' αρχάς οι γενικές πολεοδομικές διατάξεις και οι τυχόν ειδικές της εκάστοτε περιοχής και εφαρμόζονται οι διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού που αφορούν κτίρια της κατηγορίας συνάθροισης κοινού.

Με το άρθρο 6 προβλέπεται η μετατροπή του μαθήματος των θρησκευτικών, από ομολογιακό σε θρησκευολογικό. Και τούτο γίνεται: α) μέσω της αλλαγής των σκοπών της εκπαίδευσης στις αντίστοιχες βαθμίδες, β) μέσω της παροχής εξουσιοδότησης για τον επανακαθορισμό της ύλης του αναλυτικού προγράμματος, έτσι ώστε το μάθημα των θρησκευτικών να συμπεριλάβει την εισαγωγή στην ιστορία, την κοινωνιολογία και τη δογματική όλων των θρησκειών και γ) μέσω της μετονομασίας του μαθήματος των θρησκευτικών σε «θρησκευολογία».

Η προτεινόμενη ρύθμιση είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, αφού το περιεχόμενο του μαθήματος των θρησκευτικών προσδιορίζεται εν όψει της συνταγματικής κατοχύρωσης της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 Σ.).

Στο άρθρο 7 της πρότασης επέρχεται μια σημαντική αλλαγή στη λεγόμενη εκκλησιαστική εκπαίδευση.

Η λεγόμενη εκκλησιαστική εκπαίδευση δεν πρέπει να ανήκει στη δομή και λειτουργία της εκπαίδευσης, όπως αυτή καθορίζεται από το νόμο (βλ. ν. 1566/1985), με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Προβλέπεται επομένως, τα υπάρχοντα εκκλησιαστικά ιδρύματα να περιέλθουν, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, στην ευθύνη, την εποπτεία και την οικονομική στήριξη της εκκλησίας και να πάψουν να εντάσσονται στη δομή και τη λειτουργία της εκπαίδευσης.

Φυσικά υπάρχει μέριμνα για τους φοιτούντες στα υπάρχοντα σήμερα εκκλησιαστικά ιδρύματα, εφόσον δεν επιλέξουν να παραμείνουν σε αυτά με τη νέα τους μορφή, να μπορούν να μετεγγραφούν σε δημόσιους εκπαιδευτικούς φορείς. Μέριμνα υπάρχει ακόμη και για το προσωπικό των εκκλησιαστικών ιδρυμάτων, που δεν θα επιλέξει να μείνει σε αυτά με τη νέα τους μορφή, να τοποθετείται σε ειδικά συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας.

Με το άρθρο 8, καταργείται ο θρησκευτικός όρκος, με τροποποίηση των σχετικών διατάξεων του ΚΠολΔ (άρθρο 408), του Κ.Ποιν.Δ. (άρθρα 218, 194, 236 και 398), του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (όρκος μελών του Υπουργικού Συμβουλίου), του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 2683/1999) και του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στο Στρατό (π.δ. 130/1984). Διατηρείται προσωρινά ο θεσμός του όρκου, με περιεχόμενο ωστό-

σο βεβαίωσης του ορκιζομένου στην τιμή και τη συνειδήσή του. Τέλος, σε ξεχωριστή παράγραφο ορίζεται ότι σε ορκωμοσίες που πραγματοποιούνται σε δημόσιες αρχές και υπηρεσίες δεν συμμετέχουν θρησκευτικοί λειτουργοί.

Το άρθρο 9 της πρότασης τερματίζει μια εκκρεμότητα που χρονολογείται από τη μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου, το 1982: θεσμοθετεί ως μόνο έγκυρο τρόπο τέλεσης του γάμου τον πολιτικό (ενώπιον του αρμόδιου δημάρχου ή προέδρου κοινότητας), τροποποιώντας προς τούτο τα άρθρα 1367, 1368 και 1369 ΑΚ, και καταργώντας το άρθρο 1371 ΑΚ. Όσοι το επιθυμούν, σε οποιοδήποτε θρήσκευμα και αν ανήκουν, θα έχουν το δικαίωμα να τελέσουν και θρησκευτικό γάμο, όπως και σήμερα.

Στην καθιέρωση του πολιτικού γάμου ως υποχρεωτικού προσαρμόζονται με το άρθρο 10 οι διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας για τις ληξιαρχικές πράξεις. Περαιτέρω, με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, καθιερώνεται ως μοναδικός τύπος ονοματοδοσίας ή από κοινού δήλωση των γονέων του παιδιού στον ληξιαρχο. Βεβαίως, δεν περιορίζεται με οποιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα των τελευταίων να τελούν και βάπτιση, εάν το επιθυμούν, σύμφωνα με τους κανόνες της θρησκείας ή του δόγματός τους.

Με το άρθρο 11, καταργούνται μια σειρά ειδικών ρυθμίσεων του Εισ.Ν.Α.Κ. και του Κ.Πολ.Δ. για τους κληρικούς και αρχιερείς, οι οποίες, μετά τον προτεινόμενο χωρισμό Εκκλησίας και Πολιτείας, δεν δικαιολογούνται, ως αντικείμενες προς την αρχή της ισότητας.

Το άρθρο 12 απαγορεύει την αναγραφή του θρησκευτήματος σε δημόσια έγγραφα, τίτλους σπουδών ή βεβαιώσεις δημόσιας αρχής.

Θεωρούμε ότι βεβαιώσεις που εκδίδουν σήμερα τα ληξιαρχεία για παράδειγμα, ύστερα από αίτηση των ενδιαφερομένων, για νόμιμη χρήση (όπως π.χ. για υπαγωγή στο καθεστώς του αντιρρησία συνειδήσης ή για είσοδο σε ΑΕΙ με ποσοτώσεις), μπορεί να αντικατασταθούν με άλλα αποδεικτικά στοιχεία.

Με το άρθρο 13, στο πλαίσιο των διακριτών ρόλων εκκλησίας και κράτους, εν όψει της συνταγματικής κατοχύρωσης της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρο 13 Σ.), αλλά και των πτυχών της έννοιας της θρησκευτικής ελευθερίας, όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 1 της παρούσας πρότασης, προτείνεται η απαγόρευση της ανάρτησης θρησκευτικών συμβόλων στις δημόσιες υπηρεσίες, καθώς επίσης και της υποχρεωτικής προσευχής, αλλά και του υποχρεωτικού εκκλησιασμού.

Θεωρούμε ότι το θρησκευτικό συναίσθημα κάθε ανθρώπου είναι ένα προσωπικό του θέμα, που θα πρέπει να το εκδηλώνει ατομικά και με όποιο τρόπο και όποτε το επιθυμεί και δεν θα πρέπει να εξαναγκάζεται κάποιος να εκφράσει το θρησκευτικό του συναίσθημα. Πολύ περισσότερο δεν είναι δυνατόν να εξαναγκάζεται ή να πιέζεται κανείς να προσευχηθεί ή να εκκλησιασθεί, όταν αρνείται να έχει θρησκευτικές πεποιθήσεις ή να πιστεύει σε οποιαδήποτε θρησκεία.

Εν όψει της καταργήσεως των απαρχαιωμένων διατάξεων της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου 1936 για τον προσηλυτισμό (βλ. άρθρο 21), το άρθρο 14 της πρότασης επαναπροσδιορίζει την αντικειμενική υπόσταση της αξιόποινης αυτής πράξης, απειλώντας τους υπαίτιους με την ποινή του προστίμου (αν ο προσηλυτισμός επιχειρεί-

ται σε βάρος ενηλίκου) ή της φυλάκισης έξι(6) μηνών (αν επιχειρείται σε βάρος ανηλίκων). Το αδίκημα του προσηλυτισμού θα έπρεπε υπό τις σημερινές συνθήκες να είχε απλώς καταργηθεί, μια και θα ήταν ορθότερο η κάθε θρησκεία να μεριμνά με τα δικά της μέσα για την προστασία των πιστών της που γίνονται αντικείμενο αθέμιτων πιέσεων από οπαδούς άλλων θρησκειών. Παρά ταύτα, προκρίθηκε η προσωρινή διατήρηση του εγκλήματος του προσηλυτισμού με τη νέα διατύπωση, εν όψει της συνταγματικής απαγόρευσής του (άρθρο 13 παρ. 2β' Σ.) και της γνωστής νομολογίας ότι δεν είναι επιτρεπτή η κατάργηση εκτελεστικού νόμου του Συντάγματος, χωρίς ταυτόχρονα να προτείνεται νέα ρύθμιση.

Το άρθρο 15 της πρότασης επιβάλλει στους οικείους ΟΤΑ την υποχρέωση να διαμορφώσουν στα κοιμητήρια που τους ανήκουν διακεκριμένο χώρο πένθους και περισυλλογής, για τον αποχαιρετισμό των νεκρών προτού ενταφιασθούν, σε περίπτωση που αυτοί είχαν εκφράσει την επιθυμία να αποφυγούν την θρησκευτική κηδεία. Διευκρινίζεται, κατ' αυτόν τον τρόπο, η πολιτική κηδεία. Όσον αφορά το περιεχόμενο της πολιτικής κηδείας, ορθότερο είναι ο καθορισμός του να αφεθεί στην ελεύθερη βούληση των αποδημούντων και των οικείων τους.

Με το άρθρο 16 παρέχεται εξουσιοδότηση για την ρύθμιση με κανονιστικό διάταγμα των όρων και των προϋποθέσεων για την ίδρυση και λειτουργία αποθεωτηρίων αποκλειστικά από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, για την καύση των νεκρών (παρ. 2). Και τούτο, υπό τον όρο ότι υπήρχε γι' αυτό δήλωση του αποδημήσαντος ή δήλωση των πλησιέστερων συγγενών του ότι ο νεκρός -όσο ζούσε- δεν είχε εκφράσει ρητά σχετική αντίρρηση. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ συγγενών του ίδιου βαθμού, ορίζεται ότι αποφαίνεται ο εισαγγελέας (παρ. 1).

Στο άρθρο 17 της πρότασης, αντιμετωπίζεται το ειδικότερο ζήτημα της μισθοδοσίας των κληρικών.

Το ζήτημα τόσο της εκκλησιαστικής παρουσίας, όσο και το ζήτημα της μισθοδοσίας των κληρικών όλων των θρησκειών και δογμάτων, εν όψει της μετατροπής του θεσμικού πλαισίου των εκκλησιών (μετατροπή τους σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου), είναι ένα σύνθετο θέμα, που χρειάζεται περαιτέρω μελέτη.

Οστόσο, μέχρι να υπάρξει οριστική και συνολική ρύθμιση, πρέπει, για τους κληρικούς της επικρατούσας θρησκείας, να εξασφαλιστεί η διατήρηση των μισθολογικών τους δικαιωμάτων, ώστε να μην βρεθούν σε δυσμενή θέση, λόγω της προτεινόμενης μεταβολής του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις εκκλησίες (μετατροπή τους σε Ν.Π.Ι.Δ.).

Γι' αυτό, στο άρθρο 17 προτείνεται η παράταση του ισχύοντος καθεστώτος μισθοδοσίας των κληρικών της επικρατούσας θρησκείας με δαπάνες του Κράτους, με μέριμνα όμως της Εκκλησίας.

Ανάλογη ρύθμιση προτείνεται και για το καθεστώς μισθοδοσίας των Μουφτηδών.

Στο άρθρο 18 ρυθμίζεται το συναφές ζήτημα της ασφάλισης των κληρικών της επικρατούσας θρησκείας.

Σύμφωνα και με τα όσα αναπτύξαμε αμέσως πιο πάνω για το θέμα της μισθοδοσίας τους, ότι θα πρέπει να διατηρηθεί το ασφαλιστικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς

που ισχύει και σήμερα για τους κληρικούς της επικρατούσας θρησκείας, γιατί αλλιώς θα βρεθούν σε δυσμενή θέση, λόγω της μεταβολής του νομικού καθεστώτος των εκκλησιών (μετατροπή τους σε Ν.Π.Ι.Δ.).

Εξάλλου, ανάλογες ρυθμίσεις διατήρησης του συνταξιοδοτικού και ασφαλιστικού καθεστώτος υπήρξε και κατά το παρελθόν για το προσωπικό και άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που μετατράπηκαν σε Ν.Π.Ι.Δ., όπως π.χ. του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου (ν. 3082/2002, άρθρο 6), ή του Οργανισμού Υδρεύσεως Θεσσαλονίκης (Ο.Υ.Θ.) και του Οργανισμού Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (Ο.Α.Θ.) (ν. 2592/1998).

Με το άρθρο 19, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων μετονομάζεται σε Υπουργείο Παιδείας, ενώ καταργούνται η Γενική Γραμματεία και η Γενική Διεύθυνση Θρησκευμάτων. Το προσωπικό των τελευταίων, όπως προβλέπεται, τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας του ίδιου βαθμού.

Με το άρθρο 20 της πρότασης καταργούνται οι οργανικές θέσεις ιερέων -και οι αντίστοιχες υπηρεσιακές μονάδες- στις ένοπλες δυνάμεις, τα σώματα ασφαλείας και τα σωφρονιστήρια και λαμβάνεται ειδική μέριμνα για την απορρόφηση σε άλλες υπηρεσίες των υπηρετούντων σήμερα σε αυτές. Ταυτόχρονα, προβλέπεται ότι για τους υπηρετούντες στο στράτευμα και την Ελληνική Αστυνομία, καθώς και για τους κρατούμενους στις φυλακές της χώρας, οι οικείοι διοικητές οφείλουν να διασφαλίζουν δυνατότητα ατομικού εκκλησιασμού, κατόπιν αιτήματος των ενδιαφερομένων και, σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας μετακίνησης των τελευταίων, να μεριμνούν για την προσέλευση στις μονάδες και τα κρατητήρια θρησκευτικών λειτουργών όλων των θρησκειών και δογμάτων, προκειμένου να παράσχουν υπηρεσίες σε ατομικό επίπεδο, υπό συνθήκες πλήρους διακριτικότητας. Για την εφαρμογή αυτών των ρυθμίσεων, παρέχονται σχετικές εξουσιοδοτήσεις.

Το άρθρο 21 απαριθμεί τις καταργούμενες ή τροποποιούμενες διατάξεις των α.ν. 1363/1938, 1369/1938, του β.δ. 20.5/2.6.1939, καθώς και των άρθρων 196, 198, 199 και 175§2 ΠΚ. Με το ίδιο άρθρο καταργούνται ο ν. 590/1977 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 5383/1932 «περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων και της προαυτών διαδικασίας», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 4149/1961 «περί καταστατικού νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινών διατάξεων», όπως ισχύει σήμερα, ο ν. 476/1976 «περί Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως», όπως ισχύει σήμερα, και το ν.δ. 90/1973 «περί του Θρησκευτικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων», όπως ισχύει σήμερα, το άρθρο 4 του ν. 147/1914 «περί της εν ταις προσαρτωμένοις χώραις εφαρμοστέας νομοθεσίας και της δικαστικής αυτών οργανώσεως», ο ν. 1920/1991 «περί κυρώσεως της από 24ης Δεκεμβρίου 1990 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου "περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών"», καθώς και ο ν. 2456/1920 «περί ισραηλιτικών κοινοτήτων» και ο α.ν. 367/1945 «περί ανασυγκροτήσεως ισραηλιτικών κοινοτήτων», όπως ισχύουν σήμερα.

Τέλος, το άρθρο 22 ορίζει ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αρχίζουν να ισχύουν με τη δημοσίευση του σχετικού νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επί μέρους διατάξεις του.

Αθήνα 12 Δεκεμβρίου .2008

Οι Προτείνοντες Βουλευτές

Αλεξάνδρα Παπαρήγα
Κωνσταντίνος Αλυσανδράκης
Νικόλαος Γκατζής
Ιωάννης Γκιόκας
Ιωάννης Ζιώγας
Κώστας Καζάκος
Λιάνα Κανέλλη
Σοφία Κаланτίδου
Αχιλλέας Κανταρτζής
Νικόλαος Καραθανασόπουλος
Ευθαλία Καφαντάρη
Βέρα Νικολαΐδου
Διαμάντω Μανωλάκου
Γεώργιος Μαρίνος
Γεώργιος Μαυρίκος
Νικόλαος Μωραΐτης
Εύα Μελά
Ιωάννης Πρωτούλης
Σταύρος Σκοπελίτης
Αντώνιος Σκυλλάκος
Σπυρίδων Χαλβατζής
Χαράλαμπος Χαράλαμπος

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Ρύθμιση σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας, θρησκευτικές ενώσεις και κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας

Άρθρο 1

Θρησκευτική ελευθερία και ισότητα

1. Η θρησκευτική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να εκδηλώνει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις ατομικά ή συλλογικά, δημόσια ή κατ' ιδίαν, με τη λατρεία, την εκπαίδευση, την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων και τις τελετές. Έχει ακόμα το δικαίωμα να μην πιστεύει σε οποιαδήποτε θρησκεία και να εκδηλώνει αυτή του την πεποίθηση. Έχει επίσης το δικαίωμα να αποσιωπά τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις και να τις μεταβάλλει ελεύθερα και χωρίς τύπους.

2. Το κράτος διασφαλίζει την ακώλυτη άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας και σέβεται όλα τα θρησκευόμενα. Οι θρησκευτικές ενώσεις και οι λειτουργοί τους έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Η απόλαυση των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός.

Άρθρο 2 Θρησκευτικές ενώσεις

1. Οι αυτοτελείς θρησκευτικές κοινότητες αποκτούν νομική προσωπικότητα με εγγραφή σε ειδικό δημόσιο βιβλίο, που τηρείται στο Εφετείο Αθηνών. Η εγγραφή γίνεται με απόφαση του Εφετείου Αθηνών, που εκδίδεται με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, ύστερα από αίτηση είκοσι (20) τουλάχιστον φυσικών προσώπων, στην οποία επισυνάπτεται η συστατική πράξη και το καταστατικό της ένωσης, υπογεγραμμένα από τους ιδρυτές.

2. Για τη διάγνωση του θρησκευτικού χαρακτήρα και της αυτοτέλειας λαμβάνονται ιδίως υπόψη η διάρκεια και η ύπαρξη συγκροτημένου θρησκευτικού δόγματος, προσοίτου σε κάθε ενδιαφερόμενο. Αποκλείεται η εγγραφή ενώσεων που διακηρύττουν ή ακολουθούν μισαλλόδοξες πρακτικές.

3. Η κατά την παράγραφο 1 αίτηση εγγραφής κοινοποιείται υποχρεωτικά στον Εισαγγελέα Εφετών, ο οποίος παρίσταται κατά τη συζήτηση. Κατά της απόφασης του Εφετείου μπορούν να ασκήσουν αναίρεση οι αιτούντες και ο Εισαγγελέας Εφετών, μέσα σε προθεσμία τριών(3) μηνών.

4. Οι θρησκευτικές ενώσεις αποφασίζουν ελεύθερα για την εσωτερική οργάνωσή τους. Το καταστατικό τους και κάθε μεταγενέστερη τροποποίησή του κατατίθενται στη Γραμματεία του Εφετείου Αθηνών και είναι προσιτά στον καθένα. Ρυθμίσεις μη κατατεθειμένες ουδέποτε κατισχύουν των προσιτών. Οι σχετικές διαφορές υπάγονται στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων των Αθηνών.

5. Οι χώροι λατρείας των θρησκευτικών ενώσεων είναι πράγματα εκτός συναλλαγής, με την έννοια του άρθρου 966 ΑΚ. Οι συναθροίσεις τους προστατεύονται κατ' άρθρο 200 ΠΚ.

6. Με αίτηση του Εισαγγελέα Εφετών, το Εφετείο Αθηνών μπορεί να διατάξει τη διαγραφή θρησκευτικής ένωσης από το ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, είτε διότι εξέλιπαν οι προϋποθέσεις για την εγγραφή της είτε διότι η ένωση δεν συμμορφώθηκε με την κατά την παράγραφο 4 του παρόντος υποχρέωσή της. Κατά της απόφασης του Εφετείου μπορούν να ασκήσουν αναίρεση η ένωση και ο Εισαγγελέας Εφετών, μέσα σε προθεσμία τριών(3) μηνών.

7. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 3

Φορολογική μεταχείριση θρησκευτικών ενώσεων

1. Οι κάθε είδους δωρεές, εν ζωή ή αιτία θανάτου, καθώς και οι κληροδοσίες προς θρησκευτικές ενώσεις, απαλλάσσονται από κάθε φόρο.

2. Οι θρησκευτικές ενώσεις απαλλάσσονται από κάθε φόρο για τα εισοδήματα και τα κάθε είδους έσοδα που πραγματοποιούν κατά την επιδίωξη των θρησκευτικών σκοπών τους. Δεν υπάγονται στην απαλλαγή αυτή εισοδήματα από εμπορικές δραστηριότητες, από χρεόγραφα και από εκμετάλλευση ακινήτων.

3. Οι θρησκευτικές ενώσεις δημοσιεύουν κάθε χρόνο τον ισολογισμό τους. Για την οικονομική διαχείρισή τους συντάσσεται κάθε χρόνο έκθεση από μέλη του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται με τον ισολογισμό.

4. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζεται το λογιστικό πρότυπο που θα πρέπει να ακολουθούν οι θρησκευτικές ενώσεις και ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 4

Εκκλησία της Ελλάδος και λοιπά εκκλησιαστικά Ν.Π.Δ.Δ.

1. Η Εκκλησία της Ελλάδος, και τα κάθε είδους νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που εξαρτώνται από αυτήν, μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Έως ότου υπαχθεί στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, η οργάνωσή της διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου. Οι ρυθμίσεις αυτές, με εξαίρεση εκείνες που αναγνωρίζουν αρμοδιότητα σε όργανα της Ελληνικής Πολιτείας και οι οποίες καταργούνται, επέχουν θέση καταστατικού και εξακολουθούν να εφαρμόζονται για την εσωτερική λειτουργία της Εκκλησίας της Ελλάδος, καθώς και των κάθε είδους νομικών προσώπων που εξαρτώνται από αυτήν.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν επίσης για την Εκκλησία της Κρήτης, τις Μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο και τις ισραηλιτικές κοινότητες, που μετατρέπονται επίσης σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.

3. Οι Μουφτείες μετατρέπονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και περιορίζονται στο αμιγώς πνευματικό έργο τους. Έως ότου υπαχθούν στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων των άρθρων 2 και 3, η οργάνωσή της διέπεται από τις ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου.

4. Η εγγραφή της Εκκλησίας της Ελλάδος και των λοιπών νομικών προσώπων του παρόντος άρθρου στο ειδικό δημόσιο βιβλίο της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του παρόντος νόμου, καθώς και η εν γένει υπαγωγή τους στο καθεστώς των θρησκευτικών ενώσεων του ίδιου άρθρου, θα γίνει με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου μέσα σε εύλογο χρόνο και πάντως, την 31η Δεκεμβρίου 2010 αυτοδικαίως.

Άρθρο 5

Ναοί και χώροι λατρείας

1. Για την ανέγερση ναού και κάθε είδους χώρου λατρείας κάθε θρησκευτικής ένωσης, η αρμόδια πολεοδομική αρχή εκδίδει σχετική άδεια οικοδομής, ύστερα από γνώμη της οικείας Ε.Π.Α.Ε.. Η άδεια εκδίδεται ή αναθεωρείται ύστερα από αίτηση του ιδιοκτήτη και του νόμιμου εκπροσώπου της θρησκευτικής ένωσης και διέπεται από τις γενικές πολεοδομικές διατάξεις και τις τυχόν ειδικές που ισχύουν σε κάθε περιοχή. Ίδια άδεια απαιτείται και για κάθε εργασία, κατασκευή ή σχετική εγκατάσταση σε υφιστάμενους ναούς και χώρους λατρείας, ανεξάρτητα από το χρόνο που εκδόθηκε η αρχική άδεια και από την υπηρεσία που την εξέδωσε. Προκειμένου περί ναών που

έχουν χαρακτηριστεί θρησκευτικά μνημεία, απαιτείται επιπλέον γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων.

2. Προκειμένου περί ναών και χώρων λατρείας κάθε θρησκευτικής ένωσης εφαρμόζονται οι διατάξεις του κτιριοδομικού κανονισμού που αφορούν κτίρια της κατηγορίας συνάθροισης κοινού (άρθρο 346 π.δ. 14.7-27.7.1999). Οι σχετικές αρμοδιότητες του Γραφείου Ναοδομίας (Κανονισμός 66/1993, ΦΕΚ 47 Α΄) καταργούνται.

Άρθρο 6

Διδασκαλία των θρησκευτικών

1. Στον ν. 1566/1985 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 167 Α΄) επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

α. Από το εδάφιο α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 1 διαγράφονται οι λέξεις: «και τα γνήσια στοιχεία της ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης».

β. Από το εδάφιο δ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 4 διαγράφεται η λέξη : «θρησκευτικές».

γ. Από το εδάφιο α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 5 διαγράφεται η λέξη : «θρησκευτικές».

δ. Από το εδάφιο β΄ της παραγράφου 2 του άρθρου 6 διαγράφονται οι λέξεις: «του ορθόδοξου χριστιανικού ήθους».

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Παιδείας, επανακαθορίζεται το αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος των θρησκευτικών, έτσι ώστε η διδασκαλία του να παύσει να έχει ομολογιακό χαρακτήρα και η ύλη του να περιλάβει εισαγωγή στην ιστορία, την κοινωνιολογία και τη δογματική όλων των θρησκειών. Το μάθημα των θρησκευτικών μετονομάζεται σε θρησκείολογία.

Άρθρο 7

Εκκλησιαστική εκπαίδευση

1. Οι Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές, η Αθωνιάς Εκκλησιαστική Ακαδημία, τα Ενιαία Εκκλησιαστικά Λύκεια, τα Μέσα Εκκλησιαστικά Φροντιστήρια και τα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια περιέρχονται στην ευθύνη, εποπτεία και οικονομική στήριξη της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης, του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Ιερής Κοινότητας του Αγίου Όρους, ανάλογα με τον τόπο όπου τα εκπαιδευτήρια αυτά είναι εγκατεστημένα.

2. Τα εκπαιδευτήρια της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου παύουν να εντάσσονται στη δομή και τη λειτουργία της εκπαίδευσης, όπως αυτές καθορίζονται από τους ισχύοντες νόμους. Έως ότου οι εποπτεύοντες φορείς αναμορφώσουν κατάλληλα το θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας τους και πάντως το αργότερο μέχρι τις 31.12.2010, εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε αυτά οι ρυθμίσεις που ήταν σε ισχύ κατά την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου.

3. Όσοι από τους φοιτούντες στα εκπαιδευτήρια της πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου δεν επιλέξουν να παραμείνουν σε αυτά υπό το νέο νομικό καθεστώς τους, μπορούν να μετεγγραφούν σε δημόσιους εκπαιδευτικούς φορείς αντίστοιχης βαθμίδας της επιλογής τους.

4. Όσοι από το προσωπικό των εκπαιδευτηρίων της

πρώτης παραγράφου του παρόντος άρθρου δεν επιλέξουν να παραμείνουν σε αυτά υπό το νέο νομικό καθεστώς τους, τοποθετούνται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας του ίδιου βαθμού.

5. Οι προηγούμενοι παράγραφοι του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα για τα υφιστάμενα ή τυχόν ιδρυόμενα στο μέλλον εκπαιδευτήρια όλων των θρησκευτικών ενώσεων.

6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Παιδείας ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 8 **Κατάργηση θρησκευτικού όρκου**

1. Το άρθρο 408 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος μάρτυρα

«Πριν εξετασθεί ο μάρτυρας οφείλει να δώσει τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω στην τιμή και στη συνείδησή μου ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε.»»

2. Το άρθρο 218 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος των μαρτύρων στο ακροατήριο

«1. Κάθε μάρτυρας οφείλει, πριν εξετασθεί στο ακροατήριο, να δώσει δημόσια τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα πω όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να κρύψω τίποτε.»»

2. Ο άλαλος μάρτυρας που γνωρίζει να γράφει ορκίζεται, γράφοντας και υπογράφοντας τον όρκο. Αν δεν ξέρει να γράφει, ορκίζεται ή με τη βοήθεια του διερμηνέα.

3. Αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων, η διαδικασία είναι άκυρη.»

3. Το άρθρο 220 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργείται.

4. Το άρθρο 194 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος πραγματογνώμονα

«1. Σε αυτόν που έχει ήδη δώσει όρκο ως πραγματογνώμονας υπενθυμίζεται ο όρκος που έχει δώσει. Οι υπόλοιποι ορκίζονται ως εξής: «Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα διενεργήσω με πλήρη αμεροληψία και επιμέλεια και με κάθε μυστικότητα την πραγματογνωμοσύνη που μου ανατέθηκε, έχοντας μοναδικό σκοπό την εξακρίβωση της αλήθειας.»»

2. Αν ο πραγματογνώμονας δεν ορκισθεί, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, η πραγματογνωμοσύνη είναι άκυρη.»

5. Το άρθρο 236 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Όρκος διερμηνέα

«Ο διερμηνέας, πριν αναλάβει τα καθήκοντά του, οφείλει να δηλώσει στην τιμή και τη συνείδησή του, ενώπιον εκείνου που τον διόρισε, ότι θα μεταφράσει με ακρίβεια και πιστότητα όλα όσα θα ειπωθούν κατά τη συζήτηση ή, αν πρόκειται για την περίπτωση του άρθρου 237, τα έγγραφα.»

6. Οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του άρθρου 398 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίστανται ως εξής:

Όρκος ενόρκων

«3. Ο πρόεδρος του μικτού ορκωτού δικαστηρίου διαβάζει στους ενόρκους τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώστε στην τιμή και τη συνείδησή σας και υποσχεθείτε ότι θα θεωρήσετε με προσοχή και θα εξετάσετε με ευσυνειδησία, στη διάρκεια της δικαστικής συζήτησης, την κατηγορία εναντίον του...., καθώς και την υπεράσπισή του, ότι δεν θα συνεννοηθείτε με κανέναν σχετικά με την απόφαση που θα εκδοθεί και ότι, κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων που σας επιβάλλονται, δεν θα ενεργήσετε επηρεασμένοι από φιλία, έχθρα ή χάρη, ούτε για κάποια ιδιαίτερη ωφέλεια ή για άλλη παρόμοια αιτία, αλλά θα έχετε στο νου σας μόνο τη δικαιοσύνη και την αλήθεια και ότι θα ψηφίσετε κατά συνείδηση και κατά την ελεύθερη πεποίθηση που θα σχηματίσετε από τη συζήτηση, προσφερόμενοι εντελώς πιστά και άδολα.»

4. Αφού διαβάσει τον όρκο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου καλεί ονομαστικά κάθε ένορκο να σηκώσει το δεξί του χέρι και να προφέρει τη λέξη «υπόσχομαι.»

5. Αν, για συνειδησιακούς λόγους, ένας ένορκος κωλύεται να δώσει όρκο, δίνει αντίστοιχη διαβεβαίωση στην τιμή και τη συνείδησή του.»

7. Η παράγραφος 1 του άρθρου 14 του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (ΦΕΚ 137 Α΄) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Οι αντιπρόεδροι της Κυβέρνησης, οι υπουργοί και οι υφυπουργοί διορίζονται και παύονται σύμφωνα με τα άρθρα 37 παράγραφος 1 και 81 παράγραφος 1 του Συντάγματος, με προεδρικό διάταγμα, ύστερα από πρόταση του Πρωθυπουργού, και δίνουν ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας τον ακόλουθο όρκο: «Δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα τηρώ το Σύνταγμα και τους νόμους και θα υπηρετώ το γενικό συμφέρον του ελληνικού λαού.»»

8. Στις περιπτώσεις α΄ και β΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 19 του Κώδικα Κατάστασης Δημόσιων Πολιτικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 2683/1999, ΦΕΚ 19 Α΄), οι λέξεις «Ορκίζομαι να φυλάττω...και να εκπληρώνω» αντικαθίστανται με τις λέξεις «Δηλώνω, επικαλούμενος την τιμή και τη συνείδησή μου, ότι θα φυλάττω... και θα εκπληρώνω». Η περίπτωση γ΄ της ίδιας παραγράφου καταργείται.

9. Από την παράγραφο 1 του άρθρου 3 του Γενικού Κανονισμού Υπηρεσίας στον Στρατό (π.δ. 130/1984, ΦΕΚ 42 Α΄) διαγράφονται οι λέξεις «και το Ιερό Ευαγγέλιο ή στα Ιερά Σύμβολα που πιστεύει ο καθένας» και οι λέξεις «ορκίζομαι να φυλάττω» αντικαθίστανται με τις λέξεις «δηλώνω στην τιμή και τη συνείδησή μου ότι θα φυλάττω». Από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου διαγράφονται οι λέξεις «και θρησκευτικά σύμβολα».

10. Σε ορκωμοσίες που διεξάγονται σε δημόσιες Αρχές και υπηρεσίες, δεν συμμετέχουν θρησκευτικοί λειτουργοί.

Άρθρο 9 **Πολιτικός γάμος**

1. Το άρθρο 1367 ΑΚ αντικαθίσταται ως εξής:

« Άρθρο 1367
Τέλεση του γάμου

Ο γάμος τελείται με την ταυτόχρονη δήλωση των μελλονύμφων ότι συμφωνούν σε αυτόν. Η δήλωση γίνεται δημόσια, κατά πανηγυρικό τρόπο, ενώπιον δύο μαρτύρων, προς τον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας του τόπου όπου τελείται ο γάμος, ή προς τον νόμιμο αναπληρωτή τους, που είναι υποχρεωμένοι να συντάξουν αμέσως σχετική πράξη.»

2. Από το άρθρο 1368 ΑΚ διαγράφονται οι λέξεις «είτε ως πολιτικός είτε με ιερολογία της ανατολικής ορθόδοξης εκκλησίας».

3. Από το άρθρο 1369 ΑΚ διαγράφονται οι λέξεις «με όποιον τύπο και αν αυτός πρόκειται να τελεσθεί».

4. Το άρθρο 1371 ΑΚ καταργείται.

5. Στο άρθρο 1372 ΑΚ, οι λέξεις «ένας από τους τύπους που προβλέπονται στο άρθρο 1367 ΑΚ» αντικαθίστανται με τις λέξεις «ο τύπος που προβλέπεται στο άρθρο 1367 ΑΚ».

Άρθρο 10 **Ληξιαρχικές πράξεις**

1. Το άρθρο 16 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας που δέχθηκε τη δήλωση για την τέλεση του γάμου υποχρεούται να συντάξει και να υπογράψει επί τόπου δήλωση περιέχουσα όλα τα στοιχεία της οικείας ληξιαρχικής πράξης.

2. Τη δήλωση που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο υπογράφουν επίσης οι σύζυγοι και οι μάρτυρες. Αν αυτοί είναι αναλφάβητοι, υπογράφουν ως μάρτυρες δύο από αυτούς που παρέστησαν.»

2. Τα άρθρα 26, 27 και 28 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) καταργούνται.

3. Από το άρθρο 29 παρ. 1 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) διαγράφονται οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός που ευλόγησε τον γάμο» και οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός που τη συνέταξε».

4. Από το άρθρο 31 στοιχ. α΄ του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) διαγράφονται οι λέξεις «το θρήσκευμα και δόγμα».

5. Το στοιχ. δ΄ του άρθρου 31 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) καταργείται.

6. Από το στοιχείο ζ΄ του άρθρου 31 του ν. 344/1976 «Περί ληξιαρχικών πράξεων» (ΦΕΚ 143 Α΄) διαγράφονται οι λέξεις «ή ο θρησκευτικός λειτουργός».

Άρθρο 11 **Κατάργηση ειδικής νομικής μεταχείρισης** **θρησκευτικών λειτουργών**

1. Το άρθρο 99 του Εισαγωγικού Νόμου Αστικού Κώδικα καταργείται. Η κληρονομία κληρικών και μοναχών

διέπεται από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.

2. Από την παράγραφο 7 του άρθρου 111 και από την παράγραφο 2 του άρθρου 112 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαγράφονται οι λέξεις «των Αρχιερέων».

3. Από τον τίτλο του άρθρου 215 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας διαγράφεται η λέξη «Αρχιερέων». Από την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου διαγράφονται οι λέξεις «και οι Αρχιερείς».

4. Το στοιχείο δ΄ του άρθρου 1048 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργείται.

Άρθρο 12 **Απαγόρευση αναγραφής του θρησκειώματος**

Απαγορεύεται η αναγραφή του θρησκειώματος σε δημόσιο έγγραφο, τίτλο σπουδών ή βεβαίωση δημόσιας αρχής.

Άρθρο 13 **Απαγόρευση ανάρτησης θρησκευτικών συμβόλων, της υποχρεωτικής προσευχής και του υποχρεωτικού εκκλησιασμού**

1. Απαγορεύεται η ανάρτηση θρησκευτικών συμβόλων σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες.

2. Απαγορεύεται η υποχρεωτική προσευχή, καθώς επίσης και ο υποχρεωτικός εκκλησιασμός.

Άρθρο 14 **Απαγόρευση προσηλυτισμού**

Μετά το άρθρο 335 ΠΚ προστίθεται νέο άρθρο 335 Α΄, το οποίο έχει ως εξής:

«Άρθρο 335Α
Προσηλυτισμός

1. Όποιος πιέζει πρόσωπο σε βαθμό καταναγκασμού, με σκοπό να μεταβάλει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις (προσηλυτισμός) τιμωρείται με πρόστιμο. Η ίδια πράξη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρις έξι μηνών όταν επιχειρείται σε βάρος ανηλίκων.

2. Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση.»

Άρθρο 15 **Διαρρύθμιση κοιμητηρίων**

1. Σε κάθε κοιμητήριο διαμορφώνεται, με μέριμνα του οικείου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, διακεκριμένος χώρος, με προορισμό τον αποχαιρετισμό των νεκρών, που είχαν εκφράσει την επιθυμία να ενταφιασθούν χωρίς τη διεξαγωγή θρησκευτικής κηδείας.

2. Στον ίδιο χώρο θα μπορεί να διεξάγεται θρησκευτική κηδεία, εφόσον η θρησκευτική ένωση στην οποία ανήκει ο νεκρός δεν διαθέτει χώρο λατρείας σε εύλογη απόσταση.

Άρθρο 16 **Αποτέφρωση νεκρών**

1. Για την αποτέφρωση νεκρού χρειάζεται δήλωση του ίδιου του προσώπου όσο ζούσε. Αν τέτοια δήλωση δεν υπάρχει, αρκεί δήλωση των πλησιέστερων συγγενών, ότι

ο νεκρός, όσο ζούσε, δεν είχε εκφράσει ρητά σχετική αντίρρηση. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ συγγενών του ίδιου βαθμού, αποφαινεται ο εισαγγελέας.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την ίδρυση και λειτουργία αποτεφρωτηρίων αποκλειστικά από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 17

Μισθοδοσία θρησκευτικών λειτουργών

1. Το Ελληνικό Δημόσιο θα εξακολουθήσει να καλύπτει τις δαπάνες μισθοδοσίας των λειτουργών της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου. Προς τούτο θα καταβάλλει το απαιτούμενο ποσό στον καθένα από τους ανωτέρω φορείς εφάπαξ στην αρχή κάθε ημερολογιακού έτους.

2. Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται ανάλογα για τη μισθοδοσία των Μουφτήδων.

Άρθρο 18

Ασφάλιση κληρικών

1. Οι λειτουργοί της Εκκλησίας της Ελλάδος, της Εκκλησίας της Κρήτης και των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου εξακολουθούν να διέπονται από το συνταξιοδοτικό και ασφαλιστικό καθεστώς κύριας και επικουρικής ασφάλισης και πρόνοιας, καθώς και υγειονομικής περίθαλψης στο οποίο υπάγονται ως σήμερα.

2. Οι ρυθμίσεις της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου ισχύουν αναλόγως και για τους Μουφτήδες.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 19

Υπουργείο Παιδείας

1. Στο άρθρο 23 παρ. 1 του ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (ΦΕΚ 137 Α'), το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) μετονομάζεται σε Υπουργείο Παιδείας.

2. Η Γενική Γραμματεία και η Γενική Διεύθυνση Θρησκευμάτων του Υπουργείου Παιδείας καταργούνται. Το προσωπικό τους τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του Υπουργείου Παιδείας του ίδιου βαθμού.

Άρθρο 20

Θρησκευτικές υπηρεσίες Υπουργείων

1. Το Θρησκευτικό Σώμα Ενόπλων Δυνάμεων και η Διεύθυνση Θρησκευτικού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας καταργούνται.

2. Οι κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 23 του ν. 1481/1984 «Οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξης» (ΦΕΚ 152 Α') οργανικές θέσεις ιερέων της Ελληνικής Αστυνομίας καταργούνται.

3. Οι κατά τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 24 του π.δ. 36/2000 «Οργανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης» (ΦΕΚ 29 Α') οργανικές θέσεις κλάδου ΠΕ ιερέων του προσωπικού των Καταστημάτων Κράτησης και ΚΑΥΦ, των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων Δικαστηρίων Ανηλίκων και του Ιδρύματος Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου καταργούνται.

4. Το προσωπικό των υπηρεσιών και οργανικών θέσεων, οι οποίες καταργούνται με τις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, τοποθετείται σε ειδικώς συνιστώμενες προσωπικές οργανικές θέσεις του ίδιου βαθμού των αντίστοιχων Υπουργείων.

5. Οι στρατιωτικές μονάδες, οι υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και τα Καταστήματα Κράτησης αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης υποχρεούνται να παρέχουν στους υπηρετούντες και στους κρατούμενους, αντιστοίχως, δυνατότητα απρόσκοπτης ατομικής πρόσβασης σε ναούς και χώρους λατρείας κατόπιν αιτήματος. Σε περιπτώσεις αδυναμίας μετακίνησης ή κατάστασης ανάγκης, οι ανωτέρω υπηρεσίες υποχρεούνται να επιτρέπουν την είσοδο θρησκευτικών λειτουργών στους χώρους τους, προκειμένου να παράσχουν υπηρεσίες σε ατομικό επίπεδο και υπό συνθήκες πλήρους διακριτικότητας.

6. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών αντιστοίχως, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 21

Κατάργηση διατάξεων

1. Τα άρθρα 1, 3, 4, 5 και 6 του α.ν. 1363/1938 «περί κατοχυρώσεως διατάξεων των άρθρων 1 και 2 του εν ισχύϊ Συντάγματος» (ΦΕΚ 305 Α'), όπως σήμερα ισχύουν, καταργούνται. Ωσαύτως καταργούνται το άρθρο 41 του α.ν. 1369/1938 «περί ιερών ναών και εφημερίων» (ΦΕΚ 317 Α'), καθώς και το β.δ. της 20.5/2.6.1939 «περί εκτελέσεως διατάξεων του α.ν. 1672/1939 «περί τροποποιήσεως του α.ν. υπ' αριθμ. 1363/1938 «περί κατοχυρώσεως των άρθρων 1 και 2 του εν ισχύϊ Συντάγματος»» (ΦΕΚ 220 Α').

2. Τα άρθρα 196 ΠΚ (: «Κατάχρηση εκκλησιαστικού αξιώματος»), 198 Π.Κ. (: «Κακόβουλη βλασφημία») και 199 ΠΚ (: «Καθύβριση θρησκευμάτων») καταργούνται. Από την παράγραφο 2 του άρθρου 175 ΠΚ (: «Αντιποίηση») διαγράφονται οι λέξεις «καθώς επίσης και για την αντιποίηση άσκησης υπηρεσίας λειτουργού της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού ή άλλης θρησκείας γνωστής στην Ελλάδα», και από το άρθρο 176 ΠΚ οι λέξεις «ή θρησκευτικού» και «από εκείνους που αναφέρει η παράγραφος 2 του άρθρου 175».

3. Ο ν. 590/1977 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος» (ΦΕΚ 146 Α'), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

4. Ο ν. 5383/1932 «περί των Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων και της προ αυτών διαδικασίας» (ΦΕΚ 110 Α'), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

5. Ο ν. 4149/1961 «περί καταστατικού νόμου της εν Κρήτη Ορθοδόξου Εκκλησίας και άλλων τινών διατάξεων» (ΦΕΚ 41 Α'), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

6. Ο ν. 476/1976 «περί Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσε-

ως» (ΦΕΚ 308 Α΄), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται, με την επιφύλαξη της προσωρινής εφαρμογής διατάξεων του σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου.

7. Το ν.δ. 90/1973 «περί του Θρησκευτικού Σώματος των Ενόπλων Δυνάμεων» (ΦΕΚ 168 Α΄), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

8. Το άρθρο 4 του ν. 147/1914 «Περί της εν ταις προσαρτωμένοις χώραις εφαρμοστέας νομοθεσίας και της δικαστικής αυτών οργανώσεως» (ΦΕΚ 25 Α΄) καταργείται.

9. Ο ν. 1920/1991 «Περί κυρώσεως της από 24ης Δεκεμβρίου 1990 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών»» (ΦΕΚ 11 Α΄), όπως ισχύει σήμερα, καταργείται.

10. Ο ν. 2456/1920 «περί ισραηλιτικών κοινοτήτων» και ο α.ν. 367/1945 «περί ανασυγκροτήσεως ισραηλιτικών κοινοτήτων» όπως ισχύουν σήμερα, καταργούνται.

11. Κάθε διάταξη, γενική ή ειδική, αντίθετη προς τον παρόντα νόμο καταργείται.

Άρθρο 22 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επί μέρους διατάξεις του.

Αθήνα, 12 Δεκεμβρίου 2008

Οι Προτείνοντες Βουλευτές

Αλεξάνδρα Παπαρήγα
Κωνσταντίνος Αλυσανδράκης
Νικόλαος Γκατζής
Ιωάννης Γκιόκας
Ιωάννης Ζιώγας
Κώστας Καζάκος
Λιάνα Κανέλλη
Σοφία Καλαντίδου
Αχιλλέας Κανταρτζής
Νικόλαος Καραθανασόπουλος
Ευθαλία Καφαντάρη
Βέρα Νικολαΐδου
Διαμάντω Μανωλάκου
Γεώργιος Μαρίνος
Γεώργιος Μαυρίκος
Νικόλαος Μωραΐτης
Εύα Μελά
Ιωάννης Πρωτούλης
Σταύρος Σκοπελίτης
Αντώνιος Σκυλλάκος
Σπυρίδων Χαλβατζής
Χαράλαμπος Χαραλάμπους